

МЕТОНІМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ДЖОНА ФАУЛЗА «КОЛЕКЦІОНЕР»

Метою нашої розвідки є аналіз метонімічних трансформацій, зокрема гіпонімічних, гіперонімічних, еквонімічних, партонімічних та холонімічних в українському перекладі роману Джона Фаулза «Колекціонер» (перекладач Г. Яновська).

Ці типи трансформацій у перекладознавстві виокремлюють О. Швейцер, В. Віноградов, О. Селіванова й інші. Так, О. Швейцер розрізняє гіпонімічні, гіперонімічні, інтергіпонімічні, метонімічні, синекдохічні трансформації [3, с. 129]. Професор О. Селіванова метонімічні заміни, які можна диференціювати залежно від статусу суміжних предметів, явищ, понять, відносить до формально-змістових трансформацій денотативного плану. О. Селіванова виокремлює партонімічні, холонімічні, парто-партонімічні, гіперонімічні, гіпонімічні, еквонімічні трансформації [2, с. 462].

В українському перекладі роману Джона Фаулза «Колекціонер» використано гіперонімічні трансформації, які полягають у заміні видового поняття родовим. Наприклад:

*When she was home from her **boarding-school** // Коли вона поверталася зі **школи** на канікули.*

Джон Фаулз використовує композит *boarding-school* (школа-інтернат), який у перекладі замінено узагальненою лексичною одиницею *школа*.

Під час перекладу назв музеїв, театрів, будівель також використовують гіперонімічні трансформації:

*I'm sorry my aunt said that at **Kenwood** // Мені незручно за мою тітку, що вона так сказала в **музеї**.*

Власну назву *Kenwood* – «a large 18th-century house in Hampstead, north-west London, England, designed partly by Robert Adam. It is open to the public and is known for its fine collection of pictures and its large park, where outdoor concerts are held» [5] – замінено родовою назвою *музей*. Як бачимо, перекладачеві слід бути добре обізнаним з культурою країни, мовою якої написаний оригінал.

*As if I'd told him to swim **the Atlantic** // Так, наче я сказала йому перепливти **океан**.*

Український перекладач використав гіперонімічну трансформацію: конкретну (видову) назву океану *the Atlantic* (Атлантичний океан) замінив загальною (родовою) *океан*.

Також в українському перекладі роману «Колекціонер» трапляються гіпонімічні трансформації – заміни родового поняття видовим:

*She did several more **drawings** of me which were quite good // Вона ще зробила кілька моїх **портретів**, дуже непоганих.*

Перекладач замінює англійську лексему *drawings* – «A picture or diagram made with a pencil, pen, or crayon rather than paint» [5] українським іменником *портрети* – «Мальоване, скульптурне або фотографічне зображення обличчя людини або групи людей» [4, т. 8, с. 290], що має вужче значення, вказує на конкретний вид малюнка.

У наступному фрагменті перекладач також застосовує конкретизацію або звуження:

*I sat on a **stool** at the counter where I could watch // Я всівся на **табурет** коло шинквасу, щоб мати добрий спостережний пункт.*

Англійську лексему *stool* (стілець) – «A seat without a back or arms, typically resting on three or four legs or on a single pedestal» [5] – Г. Яновська переклала словом *табурет* – «Стілець без спинки з квадратним або круглим твердим сидінням» [4, т. 10, с. 11]. Проте, зважаючи на контекст, використання трансформації у цьому випадку недоречне.

Г. Яновська застосовує у перекладі роману Джона Фаулза «Колекціонер» заміну одного гіпоніма іншим гіпонімом того самого класу – такі трансформації О. Селіванова називає еквонімічними, О. Швейцер – інтергіпонімічними:

She just stretched her legs along the sofa // ...і ноги поклатла на кушетку.

Sofa перекладено іменником *кушетка* – «Невеличкий диван з узголів'ям, але без спинки» [4, т. 4, с. 425], хоча в українській мові є прямий відповідник *sofa* – «М'який широкий диван з поручнями і низькою спинкою» [4, т. 9, с. 473]. *Sofa* і *кушетка* – два гіпоніми (різновиди дивану – «Роду великих м'яких меблів для сидіння і лежання») [4, т. 2, с. 270]. Зауважимо, що традиційно англійське *sofa* перекладається українською родовою назвою *диван*.

Доволі поширеним різновидом метонімічних заміни є партонімічні трансформації (за О. Швейцером, синекдохічні) – заміни назви цілого назвою його частини:

Hands too big // Долони, як лопати.

Г. Яновська зосередила свою увагу на назві частини, зробивши звучання перекладу звичним для українських реципієнтів: англійському слову *hand*, що позначає всю кисть руки, в українському перекладі відповідає *долоня* – назва частини руки – «Внутрішній бік кисті руки» [4, т. 2, с. 360].

Наведемо ще один приклад партонімічної трансформації:

Was she was kissing me at the mouth // Вона мене вже цілує, та прямо в губи.

Англійське слово *mouth* (рот) перекладено лексемою *губи* – «Кожна з двох шкірно-м'язових рухомих складок, що утворюють краї рота у людей і тварин» [4, т. 2 с. 185].

У перекладі використано холонімічну заміну, яка полягає у заміні назви частини назвою цілого:

And I must have some more hot water to wash my hair // І мені потрібно побільше гарячої води, вимити голову.

Англійська лексема *hair* (волосся) – «Any of the fine threadlike strands growing from the skin of humans, mammals, and some other animals» [5] – замінена українською лексемою *голова* – «Частина тіла людини або тварини, в якій міститься мозок – вищий відділ центральної нервової системи» [4, т. 2 с. 109].

Таким чином, для збереження найоптимальнішого балансу денотативної, конотативної та прагматичної інформації текстів оригіналу й українського перекладу роману Джона Фаулза «Колекціонер» перекладач Г. Яновська досить вдало використала гіпонімічні, гіперонімічні, еквонімічні, партонімічні та холонімічні трансформації у перекладі.

Список використаної літератури:

1. Литвин І. М. Перекладознавство. Навчальний посібник / І. М. Литвин. – Вид. 5-е, допов. – Черкаси : Ю. А. Чабаненко, 2018. – 240 с.
2. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. А. Чабаненко, 2012. – 488 с.
3. Швейцер А. Д. Теория перевода. Статус, проблемы, аспекты / А. Д. Швейцер. – М. : Наука, 1988. – 216 с.
4. Словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua>
5. Oxford Dictionary of English [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oxforddictionaries.com/>

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Литвин І. М.

А. І. Вербовський

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

СИНСЕМАНТИЧНИЙ ОБРАЗ ТА ЙОГО ПЕРЕКЛАД

Віршовий твір, як макрообраз, формується на багатьох рівнях. Кожний окремий образ може формуватися на одному або кількох рівнях. Утворену на всіх релевантних рівнях систему образів можна розділити на автосемантичні образи і синсемантичні образи. До перших належать образи, зміст яких закладений в їх автономному вжитку. Це передусім внутрішньомовні образи. Повнозначні слова є носіями автосемантичних образів. До другої групи належать образи із супутнім значенням, тобто значенням, якого вони набувають у поетичній оповіді. Це зовнішньомовні образи – ритміко-інтонаційний, римовий,